Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 54. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 22-го БЕРЕЗНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MARCH 22, 1955. No. 54. VOL. LXII.

СЕН. ДЖОРДЖ ПРОПОНУЄ КОНФЕРЕНЦІЮ „ВЕЛИКОЇ ЧВІРКИ"

ЦЯ ЗУСТРІЧ МАЛА Б ВІДБУТИСЯ ПІСЛЯ РАТИФІКАЦІЇ ДОГОВОРУ ПРО ОЗБРОЄННЯ НІМЕЧЧИНИ

Вашингтон. — Голова Сенатської Комісії Закордонних Справ демократичний сенатор Волтер Ф. Джордж, пропонує зустріч голов великих держав ще в цьому році. Зустрінеся мали б президент Айзенгавер, прем'єр Николай Булганін і англійський прем'єр Черчил, але сенатор Джордж заявив, що в цій зустрічі могли б брати участь і представники інших великих держав (Франції й Китаю). Сен. Джордж промовляв на телевізійній програмі „Зустріч із пресою" на станції NBC і сказав, що ми дійшли до такого пункту наших відношень із закордонними державами, коли оминути загрозу війни можна тільки при допомозі конференції на найвищому рівні, це значить, що в ній мали б взяти участь керівники закордонної політики великих держав. Сенатор заявив, що в цій запропонованій ним зустрічі мали б взяти участь керівники закордонної політики великих держав, які заінтересовані в тому, щоб затримати мир у світі. Пізніше він пояснив, що він думав про конференцію тільки керівників закордонної політики чотирьох великих держав, це значить ЗДА, Англії, СССР і Франції, без представника комуністичного Китаю. Бувший французький прем'єр Мендес-Франс під час своєї візити до ЗДА згадував про таку конференцію, але його плян в Вашингтоні холодно тоді прийняли. Але тепер заявляють у Вашингтоні, що можливий плян такої конференції великої чвірки зараз після ратифікації договору про озброєння Німеччини. З державного департаменту заявили, що проєкт сенатора Джорджа „більш-менш" іде по лінії цього департаменту. З державного департаменту додають, що запропонована сенатором Джорджем конференція матиме успіх тільки тоді, коли буде б перед тим запевнення, що СССР не думає про неї тільки як про новий засіб „пропагандистичних вправ", і коли б СССР погодився наперед скласти порядок нарад цієї конференції. — Сенатор Джордж заявив, що залишається сумнівним, чи СССР захоче залишити домагання, що в цій конференції мусіли б брати участь і китайські комуністи. Одночасно ведеться далі дискусія про доцільність опублікування документів про Ялту. Демократичний сенатор Гюберт Г. Гомфрі заявив, що публікація цих документів свідчить про „невідповідальність" державного секретаря і твердить, що цим вчинком Доллес здискваліфікував себе як представник закордонної політики ЗДА. Республіканський сенатор Вільям Новленд боронить державного секретаря і твердить, що, на його думку, „публікація цих документів про Ялтинську Конференцію не матиме жадного шкідливого впливу на наших союзників."

Світові події навесні 1956 року вирішать справу кандидатури Айзенгавера

Вашингтон. — Двадцять конґресменів, які 22 лютого 1952 року просили Айзенгавера кандидувати на президента ЗДА, звернулися знову до нього з цією самою просьбою. Президент запросив цю групу конґресменів до Білого Дому на сніданок. По закінченню його Айзенгавер запросив їх прибути до нього на сніданок також і в 1956 році. Але коли конґресмени запитали, чи не міг би він запросити їх і на 1957 рік, Айзенгавер не відповів нічого, зрозумівши цей натяк, як запит, чи думає він бути президентом на другу каденцію. — В імені цієї групи конґресменів промовляв губернатор стейту Массачусетс Крістіян А. Гертер, який висловив „ентузіястичну надію", що президент погодиться кандидувати в 1956 році. На це Айзенгавер відповів: „Світові події на весні 1956 року можуть спричинитися до того, що я змушений буду висловитися в цій справі так або інакше". Губернатор Гертер сказав, що президент так само нерішений тепер в справі своєї кандидатури, як був у лютому 1952 році. Айзенгавер ще раз повторив свою нехіть виявити свою думку в справі кандидатури, і обіцяв зробити це аж 2 березня 1956 року.

Гарольд Тітман стане головою Міжурядового Комітету для Міґрації

Женева. — Уряд З'єдиних Держав запропонував на голову Міжурядового Комітету для справ Міґрації з Европи — теперішнього амбасадора ЗДА в Перу. Тому, що ЗДА покривають більшість бюджету тієї міжнародної установи, цю пропозицію буде напевне прийнята. Міжурядовий Комітет для Міґрації з Европи складається з представників 25-ти держав і займається переселюванням еміґрантів з Европи до заморських країн. Злучений Український Американський Допомоговий Комітет тісно з отією міжнародною установою співпрацює і має з нею окремі переселенські умови. Попереднім головою був також американський дипломат, Ю. Джібсон, який нагло помер безпосередньо після останньої конференції тієї установи в Женеві, на якій були приявні також д-р В. Ґалан і дир. М. Родик від ЗУАДК.

В АМЕРИЦІ

● **В столиці провінції Табаско** в місті Віллягермоза вибухли демонстрації внаслідок підвищення оплат за їзду автобусами. В демонстраціях брали участь 3,000 осіб. Під час заворушень вбито одного студента, знищено радіостанцію і порушено спокій в місті. Військо мусіло заспокоювати демонстрантів в цій мехіканській провінції.

● **В Леґіслятурі стейту Ню Йорк** в Олбані заявили, що тепер люди „живуть довше, працюють до пізнішого віку і довше користають із своїх старечих пенсій." Сенатор Томас С. Десмонд вніс резолюцію, щоб Стейтові Уряди Праці допомагали знаходити працю людям, які переступили 40-ий рік життя.

● **Федеральний Апеляційний Суд у Сан Франсіско** відкинув апеляцію 14-ох каліфорнійських комуністів, засуджених на 5 років ув'язнення і 5,000 долярів грошевої кари за те, що змагали до насильної зміни уряду ЗДА.

● **Віце-президент Ричард М. Ніксон** окреслив політичну ситуацію ЗДА одним однісіньким словом. На обіді його запитали, що „мають республіканці такого, чого не вдалося осягнути демократам?" Віце-президент відповів: „Айзенгавера!"

● **Канадійські летунські сили** випробовують керовані стрільна на досвідній площі коло Кола Лейк, яка займає площу в 4,600 квадратових миль.

● **Генеральний прокуратор** Герберт Бравнелл видав розпорядження, згідно з яким всі журналісти, що схочуть брати участь в його пресових конференціях, мусять леґітимуватися. Перед ставленням запитів вони мусять подавати свої прізвища.

ПРИКЛАДНЕ ВІДСВЯТКУВАННЯ РОКОВИН ШЕВЧЕНКА В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — Велика українська громада в Ню Йорку, відома за останні роки з багатьох своїх внутрішніх трудностей, спромоглася в цьому році на справді прикладне відсвяткування Шевченкових Роковин, головно коли мова про рівень програми та достойність її переведення. — Шевченківський Концерт, влаштований Комітетом Об'єднаних Американсько-Українських Організацій під головуванням п. Петра Кучми, головного контролера УНСоюзу, відбувся в неділю, 20-го березня, у великій залі Фешин Інституту о год. 6-ій вечорі. Сцена залі була удекорована великим портретом Кобзаря України, у виконанні арт. маляра М. Радиша, та двома прапорами: американським і українським. Започатковано програму, після відграння Американського Гимну п. Л. Вахнянин-Куриленко, „Заповітом" Шевченка-Лисенка, у виконанні студіо-хору „Молода Україна" під диригентурою п. Ігора Соневицького та при фортепіяновому акомпаніяменті п-ні Лесі Вахнянин-Куриленко. Святочну промову-лекцію виголосив письменник-поет Евген Маланюк. На дальшу програму склались: сольоспів п-ні І. Орловської при фортепіяновому акомпаніяменті композитора М. Фоменка, твори якого співачка виконувала, незвичайно експресивна деклямація Шевченкового „Чигирина" у Виконанні артиста Ярослава Пінота-Рудакевича, фортепіянове сольо композитора М. Фоменка, деклямація Шевченкового „Сну" (Гори мої високі) у виконанні п-ні Мирослави Вишиваної, пісня Шевченка-Людкевича „Чи ми ще зійдемося знову" у виконанні хору „Молода Україна" та оригінальна деклямація-інсценізація уривків з Шевченкових „Гайдамаків" у виконанні групи артистів Українського Театру з Філаделфії: Вол. Шашаровського (мистецького керівника), Віри Левицької, Марії Степової Карп'як, Юлії Шашаровської, Маргарети Борзаківської, Оксани Рудакевич, Ганни Кульчицької, Христини Озарків, Вол. Карп'яка, Євгена Левицького, Івана Самокішина, Вол. Мельника, Мирослава Солтиса та Яр. Пінот-Рудакевича. Свято закінчено Українським Національним Гимном. Публіка майже виповнила велику залю.

Шантажували директора Інституту дослідів історії і культури СССР у Мюнхені

Мюнхен. — Елізабет Райнольд, з дому Ключевська, заявила, що в липні мин. року вийшла заміж за німця у східній зоні Німеччини, прибула 14 серпня мин. року до Мюнхену і зараз же на другий день зголосилася в Бориса Александровича Яковлева, директора Інституту дослідів історії і культури СССР, що його покликав до життя Американський Комітет для боротьби з большевизмом. Вона предложила Яковлеву листа, писаного власноручно його дружиною, а з якого вона довідалася, що вона перебуває в СССР, і намовляла вернутися до СССР, обіцяючи, що його не будуть карати за його діяльність на еміґрації. Яковлев нагайно задзвонив до німецької поліції, яка прийшла й арештувала Е. Райнольд. Після кількамісячного слідства у в'язниці 14 березня ц. р. судили її в Мюнхені за спробу схоплення вільної людини й засудили на 18 місяців в'язниці. Вона боронилась тим, що — мовляв — хотіла тільки добра Яковлеву та його дружині й дочці, які є в Совєтах. На судовій розправі в імені Американського Комітету зізнавали його правний дорадник Павль Меллер і американський дорадник Інституту дослідів — проф. Олівер Фредериксен. З цього приводу президент Американського Комітету, Говленд Сарджент, оприлюднив заяву, в якій вказує на послідовні змагання совєтських агентів шкодити праці названого Комітету і його інституцій, при чому згадав досі нез'ясоване недавнє вбивство керівника азербайджанського відділу в Радіо Визволення, Фаталібея. Г. Сарджент хвалив Яковлева за його правильну реакцію на намагання совєтської агентки, яку той казав арештувати. Американський Комітет — каже п. Сарджент — з свого боку дає опіку й охорону тим, які з ним співпрацюють, а замахи на тих співробітників найкраще вказують на тенденцію Москви здискредитувати здеморалізувати небезпечну для неї політичну еміґрацію з-поза залізної завіси.

Борис Яковлев — за фахом інженер з московського Архітектурного Інституту, недавній „власовець", член Інституту дослідів від 1950 року, коли тільки той Інститут основано. Формально він виступив у 1953 році з власовської організації „Союз борьбы за освобождение народов Россіи" (СБОНР), правої націоналістичної організації московських еміґрантів в Европі.

Директор Берлінської опери втік до Західнього Берліну

Берлін. — Еріх Кляйбер, диригент Берлінської Державної Опери, положеної на терені східнього Берліну в совєтській зоні, втік разом з цілою своєю родиною до західнього Берліну, заявивши, що не може співпрацювати з комуністами, які в ділянці культури є такі самі, як гітлерівці, використовуючи її тільки для політичної пропаганди. На 4 вересня було призначене парадне відкриття відбудованого оперного театру, офіційно виставою опери Бетговена „Фіделіо" під керівництвом Кляйбера, але водночас з комуністично-пропаґандивною програмою.

Конґресова Комісія проти примусової служби в військовій резерві

Вашингтон. — Підкомісія Збройних Сил в Палаті Репрезентантів погодилася в проєкті, щоб з урядового законопроєкту про збільшення військових резерв до трьох мільйонів, посувати ті всі пункти, які могли б свідчити про те, що служба в резерві примусова. 21 березня почалися переслухання в цій справі перед цією комісією, під час яких зізнаватимуть представники департаменту оборони. Голова Підкомісії Збройних Сил в Палаті Репрезентантів, конґресмен Овертон Брукс, сказав, що вже готові пропозиції змін в урядовому законопроєкті. Згідно з ними відпадуть той пункт урядового законопроєкту, в якому говориться про „непочесне" звільнення з військової служби тих резервістів, які не матимуть призначеного військового вишколу. Прийнято також такі інші зміни: 1. Ветерани, які були в активній службі перед кінцем війни в Кореї, мали б бути звільнені з резервового вишколу. 2. Добровольці, що зголосяться до 6-місячної служби — матимуть платню місячно по 50, а не 30 долярів. 3. Ті добровольці, що відбудуть шестимісячні вправи, будуть відбувати додаткові вправи не впродовж десятьох, тільки восьмох років. 4. Резервіст зможе відбувати вправи при кінці тижня і польові вправи, або відбувати свої річні вправи впродовж одного місяця.

ПРЕЗИДЕНТ УНР: „Д-Р ЛУКА МИШУГА ДОБРЕ ЗАСЛУЖИВСЯ УКРАЇНІ"

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ НЮ ЙОРКУ, ФІЛАДЕЛФІЇ І ДЖЕРЗІ СИТІ ВШАНУВАЛИ ПАМ'ЯТЬ Д-РА ЛУКИ МИШУГИ В 40-вий ДЕНЬ ПІСЛЯ ЙОГО СМЕРТИ

Сл. п. Д-р Лука Мишуга

Ню Йорк. — „Виїмково добра людина, великий громадянин, зразковий український державник — це образ покійного д-ра Луки Мишуги, пам'ять якого сьогодні вшановуємо. Д-р Лука Мишуга добре заслужився Україні: народові і його Державі. За те, враз з доземним поклоном, складаємо Йому подяку з глибини нашої душі" — говорив д-р Степан Витвицький, президент Української Народної Республіки в екзилю, промовляючи минулої неділі на Жалобній Академії у честь сл. п. д-ра Луки Мишуги, влаштованій у 40-ий день після його смерти. Академію попередила Панахида в місцевій катедрі св. Юра, відправлена Всч. о. д-ром М. Ваврииком, ЧССВ, о год. 12-ій вполудне. Академію, що відбулася в місцевому Народному Домі, спонзорували Ам. Від. НТШ, Гол. Управа ОбВУА, Головна Рада Братства УСС, Т-во Українських Журналістів в ЗДА і Дирекція УНДому в Ню Йорку. Відкрив Академію від імені Дирекції УНДому коротким вступним словом ред. І. Кедрин-Рудницький, пригадавши останню волю Покійного, щоб не робити публічного похорону і не виголошувати над могилою промов. Але сказав теж про права й обов'язки громади супроти таких діячів, які і за свого життя не були тільки своєю власністю, а власністю громади, тим паче по своїй смерті. Цією Академією бодай вузький гурт українського громадянства маніфестує збереження того доброго обичаю всіх культурних народів, яким є вшановування пам'яти заслужених діячів. Першим промовцем був президент УНР на вигнанні д-р Степан Витвицький, який у прегарній змістом і формою промові накреслив постать і заслуги Покійного, підкресливши особливо його вірність українській державницькій ідеї. Наступним і останнім промовцем був адвокат Михайло Пізнак, заступник голови УНСоюзу та близький друг Покійного. Він так само в знаменитій промові, виголошеній англійською мовою, змальовував постать д-ра Луки Мишуги, головно, як вчителя, виховника і керівника тут уже народженої генерації американців українських батьків. Д-р Лука Мишуга — згадував адв. М. Пізнак — вмів впоїти в ту молодь любов і пошану для України та її змагань, бувши, зрештою, водночас першорядним американським громадянином. (Докінчений текст обидвох промов буде надрукований в „Свободі"). З мистецької частини були теж тільки дві точки: на початку Академії, зараз після її відкриття, проф. Вадим Ліс відограв сонату Ліста „Потіха" і похоронний марш Шопена, видобувши з обох цих творів максимум їхнього елеґійного смутку і драматичної глибини, а Хор „Думка", під керівництвом Ол. Микитюка відспівав, як завжди чудово, Лисенка „Та забіліли сніги" і Л. Лепкого - М. Гайворонського „Журавлі", одну з найулюбленіших пісень пок. д-ра Луки Мишуги. Вся Академія тривала півтори години і зробила глибоке враження своїм високим рівнем.

Попереднього дня, в суботу 19-го березня, згадували пам'ять покійного д-ра Л. Мишуги українські громади у Филаделфії і Джерзі Ситі. У Филаделфії відбулася, старанням Дирекції ЗУАДКомітету, в катедральному храмі Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії заупокійна Панахида о год. 5-ій пополудні, а опісля жалобні громадські сходини в домівці ЗУАДКомітету. В Джерзі Ситі в цей день висвітлено два фільми продукції Софрона Федіва: XXIII Конвенція УНСоюзу у Вашингтоні та „Союзівка". В обидвох цих кольорових і звукових фільмах виступає та промовляє сл. п. д-р Лука Мишуга.

Помер проф. Микола Кокольський

Ню Йорк. — Проф. Микола Кокольський, учитель в гімназії в Стрию у Галичині, дописувач „Свободи", член УНСоюзу і численних інших організацій, помер нагло в неділю 20 березня в Ню Йорку. Покійний приїхав до ЗДА сім років тому і в минулому році став американським громадянином. Він був диригентом хору при церкві св. Миколая на Савт Брукліні. В останню неділю ввечорі, після Місійної Богослужби у тій церкві, нагло захворів, пішов до захристії і там вкоротці помер на удар серця. Покійний скінчив 12 грудня мин. року 65 років життя. Залишив дві заміжні доньки, із них пані Марта Кокольська-Кобрин — відома співачка, й сина — студента каледжу та троє внуків. Велика нюйоркська громада з великим жалем прийняла вістку про смерть того українського інтелектуаліста, відомого всім Читачам „Свободи" з його численних статтей, здебільша на українські громадські й культурні теми. Покійний втішався особливою симпатією всіх, що знали його, за свою скромність, політичну освіченість і надзвичайно совісним підходом до всіх обов'язків, що їх приймав на себе. В. И. П.

Стассен займенований асистентом для справ роззброєння

Вашингтон. — Президент Айзенгавер зорганізував новий пост окремого асистента для справ роззброєння і заіменував першим асистентом Гарольда Е. Стассена, дотеперішнього директора Адміністрації Закордонних Операцій. Цей новий пост має рангу члена президентового кабінету. З Білого Дому повідомляють, що це становище, яке тепер займає Стассен — єдине в історії ЗДА, а також в історії великодержав, бо ніодна з них досі не мала окремого міністерства, яке мало б займатися лише справою роззброєння. До 30 червня цього року Стассен займатиме й дотеперішнє становище директора Адміністрації Закордонних Операцій, яка кінчає свою діяльність з днем 1 липня 1955 року. З Білого Дому повідомляють, що Стассен має зібрати вісті про нову зброю ЗДА і всіх інших держав, щоб можна було плянувати роззброєння, маючи зібрані думки про цю справу від військових, цивільних і урядових кол усіх заінтересованих держав.

МОСКВА БАЧИТЬ У ПРОГОЛОШЕННІ ПРОТОКОЛІВ ЯЛТИ — ТОРПЕДУВАННЯ МИРУ

Москва. — Оприлюднення повного тексту протоколів Ялтинської конференції з 1945 р. в американській пресі мало на цілі сторпедувати заплянувану нову конференцію західніх альянтів із Совєтським Союзом і здискредитувати ідею про користність переговорів з СССР для злагіднення міжнародних відносин — твердить центральний орган комуністичної партії в СССР, „Правда", промовчавши 4 дні взагалі ту подію. Колишній лондонський кореспондент „Правди", В. Маєвскій, пише на її сторінках про оприлюднення Ялтинських документів, як про американський закордонно-політичний маневр, звернений вістрям проти „мирових" заходів і замірів Совєтського Союзу. „Правда" виправдує конференцію в Ялті і її висліди, славлячи рішення Ялтинської конференції, як „велику данину" для альянтської перемоги в другій світовій війні та „підвалини під успішну післявоєнну співпрацю альянтів". Совєтський Союз, мовляв, „виконав" всі постанови Ялтинської конференції, а тільки західні альянти порушили її. „Правда" оскаржує в цьому м.і. і самого Черчила, покликуючись на його приказ польовому маршалові Монтґомері, щоб він збірав зброю, яку складали роззброєні німці, бо вона може бути потрібна для озброєння німців проти Совєтів. Дальшими двома „доказами" на порушення постанов Ялтинської конференції і ведення воєнної політики Заходом „Правда" вважає недопущення до Об'єдн. Націй „східньо-европейських демократій" (комуністичних сателітських держав), а також плян озброїти Західню Німеччину, „де процвітають фашистські організації". З'єдинені Держави—каже „Правда" — виявились найбільшим ворогом ідеї миру, яка була провідною метою конференції в Ялті з-перед десяти років. З'єдинені Держави „приготовляють атомову війну" і тому стараються здискредитувати ідею нових „мировних" переговорів з совєтським Союзом та їх союзником — комуністичним Китаєм.

Подавши цей коментар, московська „Правда" ні будь-яка інша совєтська газета не дали найменшого витягу з Ялтинських протоколів ані не навели ніодного з коментарів західньої преси про суть і значення Ялтинської конференції.

Оприлюднено листування Черчила з Молотовим

Москва. — У зв'язку з заявою Винстона Черчила 14 ц. м. в англійській палаті громад про спроби його довести до конференції „на найвищому рівні" між Англією і СССР — совєтське міністерство закордонних справ видало повідомлення з спростуванням, що це, мовляв, не була совєтська вина, що така конференція не відбулася. Водночас оприлюднено в Москві листування Черчила й Молотова в цій справі, що тривало від 4 липня до 11 серпня 1954 р. Воно охоплює 8 листів — 4 Черчила й стільки ж Молотова. Черчил запропонував Молотову відбути інформаційну конференцію без денного порядку, в якій взяли б участь від Англії він, Черчил, і Іден, а від СССР Маленков і Молотов. Це було тоді, коли Черчил вже знав, що Айзенгавер відмовився від участи в такій конференції. Задум такої англо-совєтської конференції не вдався тому, що в ході виміни листів Молотов виступив з пропозицією загальної европейської конференції в справі колективного пакту безпеки. Черчил уважав, що нова пропозиція Молотова „змінила ситуацію". Тепер Черчил стоїть на становищі, що нова конференція з СССР може відбутися лише після ратифікування всіми договірними державами Паризького договору.

Москва відкликала замовлення в Англії

Лондон. — Совєтський Союз повідомив англійських фабрикантів і експортерів, що він рішив відкликати замовлення, зроблені в минулому році, вартости на мільйони долярів. Передбачають, що англійський промисел втратить совєтські замовлення на $12,600,000. Хоч англійці не оприлюднили ще, від яких саме товарів СССР відмовляється, проте здається, що всі вони належать до так званих ужиткових товарів. Між іншими, як каже одна вістка, СССР відмовився від машин для шиття черевиків. Ця зміна совєтської торговельної політики стоїть у зв'язку з упадком Маленкова й переставленням совєтської економіки на важкий промисел.

Англійські фабриканти переговорюють з Москвою заступаючи замовлені товари іншими, щоб врятувати бодай частину замовлення. Але назагал в англійському торговельному світі панує переконання, що надії на великі обороти із торгівлі з комуністичними країнами — завели. В минулому році англійський імпорт з СССР був тільки на $5,000,000 більший, як у 1953 році, а весь експорт до СССР в 1954 р. не досягав $40,000,000 і також був малощо більший від експорту 1953 р. Торгівля Англії з СССР і комуністичним Китаєм становить, всупереч надіям деяких англійців, незначний відсоток загальної торгівлі.

У СВІТІ

● **Оскар Шліттер**, що був західньо-німецьким шарже-д'афером в Лондоні і що його дружина, під час одного прийняття висловилася про Англію, як про „ворожу країну", західньо-німецьке міністерство відкликало і він з дружиною вернувся до Бонну. Але минулого тижня, без дозволу міністерства, вони приїхали до Англії. На особисте доручення канцлера Аденауера, телеграфічно сказано їм — негайно виїхати з Англії.

● **До сателітних країн і СССР** збирається на прогулянку американські журналісти, які подорожують тепер по Західній Европі. На 30 журналістів — 21 подав заяву на совєтську візу. Всім їм сказано, що вони можуть дістати візу в совєтському посольстві в Парижі.

● **Архиєпископ англіканської Церкви** д-р Джофрі Фішер заявився прихильником скасування писальних машин. Мовляв: ті машини навчили людей продукувати таку масу творів, що за повінню слів загублюється думка. Високий духовник є переконаний, що коли б одного дня не стало машин до писання, то люди думали б помаліше.

● **Др Ґвідо Понтекорво**, лектор ґенетики в університеті в Ґлесґов в Англії, дістав високе наукове відзначення за свою останню наукову працю, ставши членом Королівського Товариства. Його брат д-р Бруно Понтекорво, чільний учений фізик, утік був в 1952 році до СССР, вивізши з собою большевикам тайни англійської атомової продукції. Його позбавили в цьому місяці англійського громадянства.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc, at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СМЕРТЬ „БРУКЛИНСЬКОГО ОРЛА"

В кінці минулого тижня пресові агенції, а за ними й велика частина крайової преси, подали сумну вістку: „Ди Бруклин Ігл" (Бруклинський Орел), після 113 років існування та великих заслуг для країни, для американської журналістики і, головно, для бруклинської громади, припинив свою публікацію. Рішення це виніс видавець щоденника, Френк Д. Шрот, внаслідок кількатижневого страйку робітників, що домагалися підвищення заробітної платні. Видавець, маючи вже минулого року фінансовий дефіцит, не був спроможний їхніх домагань задовольнити, і 630 працівників цього видавництва, з того 315, які страйкували, та 345, які з ними солідаризувалися, не тільки не дістали підвишки платні, але взагалі втратили варстат праці.

Історія страйку, у висліді якого зліквідовано видавництво щоденника, коротко така: Гільдія Американських Газет, професійна спілка, що репрезентувала приблизно половину затруднених в „Ди Бруклин Ігл" працівників, домагалася для них 3.40 дол. підвишки платні (тижнево) в цьому і 2.40 дол. в наступному році. Видавець хотів дати 1.40 дол. підвишки в цьому і один долар в наступному році. Гільдія на це не погодилась, переговори розбились і видавець, який після 45 днів страйку „втратив читачів, оголошення та вигляди на майбутнє", рішив цілком припинити видання цієї єдиної бруклинської газети. У виясненнях про своє рішення він зазначив, що працівники його видавництва щодо висоти заробітків стояли на сьомому місці між 177 іншими видавництвами, які належать до Гільдії, і висотою платень перевищували це видавництво тільки „мангеттенські ґіґанти", що мають мільйонові тиражі та оголошення на мільйонові суми.

„Ди Бруклин Ігл" має за собою не тільки довголітню, але й славну історію. Упродовж 113 років свого існування він мав у редакційному складі людей, що, як, напр., Волт Ґвітман та інші, записані на перших сторінках американської журналістики і літератури. Щоденник цей мав величезні заслуги в розвитку Бруклину, в поліпшенні життєвих умовин та в боротьбі з злочинністю. „Ігл" був кілька разів відзначений нагородою Пуліцера і займав передове місце в американській журналістиці. Нічого дивного, що всі інші газети, зокрема сусідні, мангеттенські, прийняли вістку про припинення „Іґла" з великим жалем, наче б це померла найбільш заслужена та вартісна людина.

Ліквідація „Бруклинського Орла" дуже характеристична і промовиста. У коментарях з цієї нагоди признається працівникам право домагатися більшої платні, признається також право професійній спілці обстоювати ці домагання, але рівночасно вказується на недавній приклад **працівників одної автомобільної фірми, які добровільно погодились** не тільки на „замороження", але в окремих випадках і на деяке зменшення заробітної платні, аби вдержати при житті фінансово загрожене підприємство.

Характеристична ця подія і для нашої, української преси. Загал нашого суспільства, в цілості включений у загальну американську систему заробітків, має відносно дуже мале зрозуміння для своєї преси. При меншій, ніж мінімальна, висоті передплати, ставиться максимальні вимоги до самої газети та її редаґування. В додатку, велика частина інституцій та організацій, що оголошують в газеті свої імпрези, вимагають, якщо вже не безплатного місця на свої оголошення, то по мінімальній ціні, бо це — „національна справа". Тим часом, газета сама не пишеться і сама не друкується. Це мусить хтось робити, і мусить з того жити, бодай так жити, щоб могти працювати. В цьому й різниця між нашою і англомовною пресою. „Орла" вбили працівники, а нашим газетам суспільність не дає можливости втриматись.

Є ще одна різниця між американською і українською пресою. На прикладі „Орла" можна було спостерігати велике співчуття та повну моральну підтримку інших газет, які вважають цілком правильно, що тільки розвиток кожної газети зокрема може забезпечити розвиток усіх, і, навпаки, упадок одної загрожує упадком інших. В українських обставинах, як ми це ще й тепер переживаємо на деяких европейських прикладах, газети, можна сказати, самі себе валять, при чому одна затирає руки з радости, коли іншій загрожує ліквідація, і всіляко такій ліквідації сприяє, забуваючи, що цим самим копає яму і для себе самої. Деякі жалюгідні подібності можна було б навести і з нашого американського терену. Доля і приклад „Бруклинського Орла" дає багато до думання і нашій суспільності, і редакціям та працівникам наших видавництв.

ШЛЯХИ Й ЕВАКУАЦІЯ

У зверненні Президента до Конґресу з 28 лютого ц. р. говориться між іншим про розбудову і поправу сіті шляхів. Сума, яку пропонує Президент на цю ціль, перевищує будь-який видаток, запроєктований на будь-яку ціль в історії людства. 101 більйон долярів — це квота астрономічних вимірів, а її імпозантности не зменшує навіть 10-річний термін, в якому треба б її видаткувати. Найцікавіше, що цей проєкт зустрівся з загальним схваленням. Навіть ті чинники, які критикують його, роблять це не з мотивів доцільности розбудови шляхів, а через суперечні погляди, звідки дістати потрібні для цього фонди. Сам уряд пропонує, щоб держава партиципувала у тому проєкті квотою 33.250.000.000 долярів, себто кругло одною третиною запроєктованої суми. Таким чином щороку впродовж 10 років держава давала б по 3,325,000,000 дол., а як дістати покриття на цю квоту — це ще неясно. Найбільше грошей дали б, згідно з офіційним проєктом, підвищені оплати тих, які безпосередньо користуються шляхами, отже покупці газоліни (підвишка від 2 до 4 центів на ґалоні), та платники окремих оплат за переїзд тунелями, мостами й надшляхами („терипайки" і т. д.). Взагалі над фінансуванням цього гігантського проєкту ведеться тепер публічна дискусія. Очевидно, що в основу буде покладений той самий принцип, що існує при будові всіх великих міжстейтових надшляхів в ЗДА, як узагалі при всіх великих промислово-торговельних задумах, спертих в цілості або здебільша на приватному капіталі: зворот вложеного капіталу плюс амортизаційні кошти плюс мінімум згори передбаченого зиску розкладається на довший час, при чому така калькуляція заводить тільки в найрідкіших випадках.

Однак дискусія на тему джерела сум, потрібних для реалізації цього проєкту зійшла на задній плян у зв'язку з обмірковуванням одного з чотирьох арґументів, що їх наведено відразу для підтримання проєкту. Цими чотирма точками були: 1) високе число нещасливих випадків на теперішніх шляхах, вже тепер переповнених автами, 2) зріст коштів, потрібних на продукцію авт і на їх закуп, наслідком маси авт, які щорічно нищаться в нещасливих випадках, 3) передбачення, що теперішнє число 58 мільйонів авт, які знаходяться в русі, або на розпродажних пунктах, зросте за найближчих 10 років до 80 мільйонів, себто надзвичайно погіршиться вже й нині недостатній стан сіті шляхів, і 4) конечність рахуватися з потребою раптової евакуації найбільших американських міст на випадок вибуху атомової війни. І саме ця остання точка найбільше зацікавила широку публіку й викликала найпалкіші заяви різних осіб — від чільних представників державної адміністрації аж до сірих читачів щоденної американської преси, що забирають голос у рубриці „Листи до Редакції".

Що робити на випадок, коли залунають сирени на сполох? Ховатися до сховищ, яких є мінімально в загрожених містах (коридори підземок?) і які, як твердять фахівці, не забезпечують проти стихії, що її викликає розрив атомової бомби, не кажучи вже про водневу? У відповідь на ці питання всі погоджуються в одному: найкраще було б, якби вдалося евакуювати загрожені нападом міста. І тут же ті самі дорадники евакуації стверджують, що успішно перевести її в практиці — покищо неможливо. Теоретично теперішньої кількости авт в Америці цілком досить, щоб вивезти ними все населення. У практиці виглядає це складніше. Десять найбільших міст в Америці нараховують разом 23 мільйони мешканців (Вашинґтон з своїми 800,000 мешканців стоїть на 11-му місці!) Якщо прийняти навіть, що в кожному з цих 10 міст є подостатку змоторизованих засобів перевозу людей, щоб опорожнити ці міста, і то не на 100, а бодай на 50 чи ще менше відсотків, — то найближчим питанням буде: як зробити це технічно, коли навіть прийняти, що в отих 10 найбільших містах з 23-ма мільйонами мешканців є коло 5 мільйонів авт різних типів і стільки ж управнених водіїв, отже — теоретично — можна б у 100% посадити всіх мешканців на авта і вивезти їх, не рахуючи інших засобів льокомоції. Як зробити це, коли така евакуація мала б відбутися впродовж мінімальної кількости годин — від першого алярмуючого сиґналу?! Як це зробити, коли при цілком нормальному русі, без ніякої паніки, без якогось катастрофального накопичення авт, щорічно гине коло 36,000 осіб на шляхах Америки, а мільйон осіб їде до шпиталів.

Всю безвиглядність такого проєкту знають мешканці всіх великих (понадмільйонових) міст Америки, особливо ж Ню Йорку, де єдиним „вікном у світ" є дорога на північ, бо зі сходу й півдня обмиває його океан, а із заходу й південного-заходу — ріка Гудзон, яку можна „перескочити" тільки двома тунелями й одним мостом! **Усі мешканці цього понад 8-мільйонового міста,** найбільше (згідно з заявами фахівців), загроженого ворожим нападом, знають, який „корок" буває в отих тунелях і на мості Вашингтона щоденно перед годинами праці і після них, не кажучи про „вікендові" дні! Відомо теж, як навіть отією суходільною дорогою в північному напрямку виглядає у практиці подорож автом з Ню Йорку, коли треба їхати віядуктами, що переходять понад залізничними лініями й вулицями!

Передбачена розбудова американських шляхів, в якій вміщається теж плян бодай частинного „розкоркування" Ню Йорку, не поладнала б цієї справи досконало, але облегшила б ситуацію у значній мірі. І тому розбудова шляхів у З'єдинених Державах, які належать до найкращих у світі, але при всій густоті своєї сіті вже є занадто тісні, — лежить в інтересі не тільки автомобільного промислу й покупців авт, але всього населення, загроженого наслідками атомової війни.

І. Світ

ЧЕРГОВА ПОРАЗКА ЧЕРВОНИХ

Московська техніка переведення розкладу й підготова до загарбання адміністрації повсюди провадиться одною методою. Тільки в різних країнах вона використовує місцеві слабі сторони життя й впроваджує часом інші способи, але в основному є це та сама метода, що колись була випробувана і на Україні.

Коли комуністи не мають можливости створити своїх озброєних банд, вони не мають успіху, якщо, звичайно, консервативний елемент та антикомуністи не ловлять ґав. Тому вони мали успіх у Китаї, де від початку 20-х років створили військові організації, а в роках після закінчення війни дістали значну матеріяльну допомогу від москалів; до того ж їм сприяли внутрішні неполадки куомінтанґівської національної адміністрації, сильно ушкодженої роками війни з японцями.

В Індії, бувшій англійській колонії, титул імператора якої мали англійські королі до 15 серпня 1947 р., на щастя, не було й досьогодні немає військових комуністичних банд. Але події останніх тижнів у „малій" самостійній державі Андра мають дуже велике значення для майбутнього й показують шлях, як треба боротися з комуністами.

В Індії з населенням 375 мільйонів немає одного народу, одної релігії, населення її навіть не належить до одної раси і переходило різні історичні процеси. Географія цієї частини Азії надзвичайно складна й не легка для узагальнення.

Багато років тому у розмові з одним англійцем, що довший час жив в Індії, мені довелося почути: „Так, Індія має право на самостійність, і ми їй цього не заперечуємо. Але ми завжди говоримо й будемо твердити, що шлях цей має бути повільний, щоб не принести хаосу та голоду в цю старовинну країну. Може Ви знаєте, що англійський уряд мав окрему комісію для вивчення сучасного політичного й економічного положення Індії. Ця комісія закінчила недавно свої десятилітні студії і її висновки видруковані у праці, що має... 10 томів".

Такі великі є проблеми Індії, і тільки англійці їх знають у деталях, бо мали можливість докладно їх вивчити.

Сучасна Індія (ми не торкаємося тут Пакістану, бо то є зовсім окрема справа) має республіканську форму правління і входить до складу британської спілки націй — Британського Комонвелту. При цьому слово „британська" виключене з тексту офіційної індійської назви: Домінія Спілки Націй.

Індія охоплює 29 головних держав, що творять спілку, з яких Лукнов, або Об'єднані Провінції мають найбільше населення — 63 млн.; друга щодо населення держава є Бугар, з населенням понад 40 млн. Тільки, мабуть, колекціонери поштових марок пам'ятають назви всіх окремих індійських держав і знають, де котра з них лежить.

У своїй праці „Повстаюча хвиля кольорів" Лотроп Стоддарт цікаво й детально характеризує глибину індійської проблеми і взаємовідносин різних національних і лінґвістичних груп, кожна з яких має мільйони своїх членів. Сучасний уряд Індії, створений освіченими колами і перейнятий націоналістичними ідеями, пробує творити одну державу — під контролею людей, що говорять мовою „індустані", якої вживають 60 мільйонів осіб.

В Індії нараховується 14 головних мов і понад 200 діялектів. Головні мови у своїй основі мають санскрит. Але в основному у наукових інституціях вживається англійської мови, і англійські культурницькі впливи величезні. Це є мова освічених кол, мова найліпших сучасних літературних творів, філософічних та історичних праць.

У перші роки створення адміністрації Республіки Індії, конституція якої побудована в основному за американським зразком, були намагання все підпорядкувати централі і впроваджувати „індустані" — як офіційну мову. Але життя й політичні ускладнення привели до ряду відступлень, і тепер можна твердити, що окремі національні групи в Індії зможуть розвиватися самостійно без великих перешкод, якщо знайдуть у себе достатньо культурницьких сил.

Серед таких самостійницьких рухів, що, правда, не прагнуть до повної незалежности, окремо розглянемо рух в державі Андра, яка знаходиться на східньому узбережжі Індійського півострова.

Ця держава нараховує понад 20 мільйонів населення і охоплює 67.200 кв. миль поверхні із столицею Віджаявада. Нарід має свій відмінний характер, розмовляє окремішньою мовою й має власну історію. Перші турботи уряду Індії у зв'язку з цією державою почалися з-за мови, і, після впертої боротьби, привели до відокремлення держави від решти провінцій, як автономної одиниці. За лаштунками подій був сильний комуністичний рух, що мав на меті здобути собі опертя для дальшої експансії. Комуністам вдалося здобути поважні впливи в Андрі та поробити заходи, щоб забезпечити собі опанування всієї держави. Сприяла їм у цьому маса бідноти й загальна відсталість держави в господарському та культурному відношенні.

Отож не тільки в столиці Індії — Делі але й в усьому світі, а зокрема у Лондоні, уважно слідкували, як перейдуть нові вибори до парляменту, що мали відбутися в кінці лютого. Не зважаючи на всі можливості та рухливість, комуністична партія у виборах програла: з 196 місць в асамблеї комуністи дістали тільки 6-7, хоч сподівалися мати неменше як 50.

Це була величезна поразка комуністів, і тому вони негайно почали обвинувачувати конґресову партію Індії у зловживаннях, підкупах та ін., вживаючи московських побрехеньок. Це були перші вибори в державі Андра, після її відокремлення 18 місяців тому від провінції Мадрас.

Таким чином, голосування показало, що навіть відсталий народ, якщо він має можливість вільно оцінити комуністів та їх діяльність, відмовляє їм у праві говорити за нього. Так скоїлось в Андрі й, очевидно, було б теж саме в інших місцях, де комуністи захопили владу та адміністрацію.

Події в Андрі матимуть велике значення для майбутнього й, мабуть, викличуть збоку комуністів зміну тактики і спробу ведення пропаґанди іншими шляхами. Турботи в азійських країнах, як це видно з цього прикладу, є не в народних масах, а в урядах та керівниках політичних партій.

Це зокрема важливе в Індії та почасти в Бурмі й Індонезії.

Урядові кола там є пересякнуті думками та побоюваннями перед „европейським імперіялізмом і колоніялізмом", якими намагаються лякати їх комуністи. Тим часом, це справи, які вже не існують і ніколи не повернуться, бо немає осіб або урядів, що хотіли б завертати колесо історії. Але за цими міражами минувшини, уряди нових держав в Азії не бачать дійсного імперіялізму Москви, хоч поступово починають розуміти її політику та пляни.

Л. Печинська

НЕ ФОТОГРАФУЙТЕ СМІТТЯ!

(Замість фейлетону)

Моє жіноче серце вже кілька тижнів затурбоване справою молодої, гарної жінки другого секретаря американського посольства в Москві, що її, разом з чоловіком, на домагання совєтського уряду, відкликано до ЗДА. Пішла вона з приятелькою прогулятися вулицями Москви й побажала сфотографувати двох гарненьких діточок. За це її аґенти МВД затримали та, як кажуть у Галичині, „трохи потурбували". У часописах писалось багато про те, що її не мали права затримувати, а тим більше зневажати, що домагання відкликати їх з Москви нічим неоправдане, й подібне. І, дивно, що ніхто не вказав на найголовніше, на найприкметніше у совєтському побуті, себто на це, на що звернула у „шапі" увагу моя сусідка по швальній машині, Одет.

Ми їли „ланч" і розглядали світлину Бетті Соммерлят, — цієї самої висланої із Москви. Поговорили про її хутро, про зачіску, а потім, мене, як загально визнаного експерта по справам Росії, запитали, за що її виселили. Я розповіла про те, як дві приятельки, взявши з собою фотоапарат, у гарний жовтневий день минулого року, пішли на прогулянку вулицями столиці „найвільнішої в світі країни". Ишли й розглядалися. Бачать, — стоять двоє гарненьких діточок. Спитали жінку, що була біля тих діточок, чи можна їх сфотографувати. Жінка завагалася й запитливо поглянула на двох чоловіків, що йшли слідом за чужинками і яких ці чужинки раніше не доглянули.

Виявилось, що це були аґенти МВД, бо один з них відразу заборонив фотографувати: „нєт, нєт!" — сказав він. Потім він — з тим другим — запровадив чужинок до якогось ніби „клюбу". Звичайно, як емведисти (це в Росії така секретна поліція, ніби Гестапо у німців). Ну, а там з Бетті вже перестали церемонитися, — трохи поштовхали, ледве дверима пальці не відтиснули. Як то там завжди буває. А що в них дипломатичні виказки — на це й не поглянули. Це не так, як тут у нас, — злапають шпигуна, як він ховає секретні військові папери, а він покаже дипломатичну виказку — ну й нічого... Так сиділи там ці приятельки, аж приїхав Беттин чоловік і звільнив їх.

Сусідки забули навіть про сендвічі. Слухали мене уважно й окликами „О, о!" підбадьорували оповідати далі. Але я все вже оповіла: — „Ну, так їх і виселили!"

— А за що їх виселили?! За тих дітей? Чи за що інше?

— Ні, виселили не за дітей, а за те, що ніби хотіли фотографувати сміття.

— Сміття? Яке сміття? Чого сміття?

— Ну, сміття. Саме звичайнісінька сміття. Бо ж потім, як піднявся галас, то совєтська влада заявила, що „там далі (себто за тими дітьми) було сміття". Отож, що ніби чужинки не хотіли дітей задля дітей фотографувати, а хотіли тільки сміття...

— А хіба сміття не вільно фотографувати? Хай фотографують!

Я втомлено зідхнула й знеохоченим вже голосом, як до немовляток, спробувала вияснити, що не вільно. У Совєтах фотографують тільки паради, вождів, проєкти нових будівель і зразкові колгоспи. Це все. Інших предметів не вільно. Бо інші предмети — це переважно сміття... Ось тому газета „Труд" вмістила карикатуру на Бетті. Намальована свиня з фотоапаратом. Свиня фотографує купу сміття, хоч навколо є гарні будинки. А під карикатурою підпис: „Коли б ти змогла підняти угору своє рило..."

Одет перебила мене. Вона схвильовано сказала, що це негарно. Так не повинно бути. От, нехай чужинці ходять по Ню Йорку й фотографують все сміття, яке тільки є на Давнтавні, нехай всіх бомів і пляшки з-під віскі фотографують — ніхто їх за це не заарештує. Бо кому це шкодить?

— Тут не шкодить, а там шкодить. Це шкодить справі всесвітньої революції. Бо ж в Москві не може бути сміття, так як в Росії не може бути помилок. Там все найкраще, найщасливіше, наймудріше. А, якщо хтось побачить сміття, чи якусь несправедливість, то їх негайно у в'язницю і в концентраційний табор. Пальці дверима повиддушують, печінку й нирки повідбивають, усю родину знищать...

Це вже не зробило враження. Надто неймовірне було все, що я тепер казала. Але сміття, але заборона фотографувати сміття вразила моїх товаришок доглибинно.

Уже під кінець мого восьмигодинного робочого дня, у різних кінцях моєї шапи я бачила схвильовані рухи й чула обурені голоси, які дивувалися, як це так Бетті не дозволили сфотографувати дітей, хоч би за ними було сміття, і як так таку країну це можуть називати передовою.

... А, йдучи додому, я думала, чому це великі журналісти, що виписують статті про цей випадок, не добачили найголовнішого, — того, на що так відгукнулася моя Одет.

Бо, дійсно, як це так, із-за сміття...

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

Иосиф Шварц

ЛЄПАТОВ РІШАЄ...

(7)

Через два тижні закликав мене підполковник Дельвіґ і, хоч похмуро, але з повагою, показав листа Рильського до генерала Зотова. На листі була резолюція Зотова: „Отправить в 8-ую армию".

Інтриґуючо Дельвіґ мені сказав:

— Но пока, Шварц, поедешь на запад, ми сначала пошлем тебя в командировку на север, в Архангелскую область, принимать лесоматериал.

Моє серце тривожно забилося: воно відчувало, що насуваються хмари. Але звільнення від напруженої праці і чорносотенної атмосфери додавало мені сили та надії на щось краще. Крім того, я мав можливість познайомитися ще з одним кутком „необ'ятной родины", про яку читав у книзі [illegible] „Шляхами на Соловки". Перспектива голодування мене не лякала, бо я мав тепер в запасі 1500 карбованців.

Дві біографії

Починаючи від міста Вологди, де на кількох станціях я приймав для тартаків лісоматеріял, я почав натраплятися на малі українські селища. Виявилося, що ці селища складалися з розкуркулених у тридцятих роках селян України і Кубані. Під наглядом НКВД ці розкуркулені працювали на лісозаготівлях. Правда, як „вільні переселенці", вони побудували собі будиночки, але ними розпоряджався старшина-енкаведист, приділяючи їх на роботу до різних лісопунктів чи тартаків. Деякі розкуркулені мали власні корови, але більшість мала кози. В одного кремезного дядька я купив пляшку молока. Його сива патріярхальна борода пригадала мені митрополита Шептицького. Я вирішив зав'язати з ним розмову. Спочатку він недовірливо дивився на мене. Розпитував, хто я та звідки? Довідавшись, що я з Галичини, почав дуже обережно говорити. Був він священиком з міста Ромен на Полтавщині. П'ять років перебував на Соловках. Потім його перевели в ліс, де виселенці побудували селище. Але не всі скористалися з наслідків своєї праці. Син священика на фронті. Один уже загинув, а невістка і внуки з ним. Священик працював у лазні, а невістка й хлопці — на тартаку. Він сумовито розповідав:

— Хліба немає, муки дають трохи. Як бачите, „лепьошками" годують. Ходять чутки, ніби церкви на Україні повідкривали і всіх додому відпустять після війни. Чи ви там не чули про це?

Я як міг потішав старого. Розповідав, що в Москві в Новодівичому монастирі відкрили духовну семінарію. Він з радости плакав: „Ах ти Господи, хоч би на вічний спочинок на рідну землю!

Над'їхав поїзд і я попрощався з священиком.

На станції в Архангельську я бачив ешелон польських громадян — поляків і жидів, яких щойно звільнили по амнестії. Це вже була друга амнестія після так званої амнестії Сікорського в 1941 році. Їх супроводили підофіцери з „армії Василевської", так звалась удруге зорганізована польська армія.

На базарі я побачив чоловіка років на сімдесят. Він був, наче кінь, запряжений у візок-плятформу вагою в двісті кілограмів. Я запитав його: „А де ж „лошадка"? Інстинктовно впізнавши в мені жида, він повів розмову жидівською мовою:

— Подохла лошадка — сказав він. Війна, вівса нема де купити. Я сам тягаю. Один лишився, якось перемучусь, поки Бог до себе забере...

У мене були хлібні картки, отримані ще в Москві на три тижні. Я запропонував своєму співбесідникові зайти разом до харчівні. Спочатку він вагався, але потім погодився. Після обіду я купив йому ще два кілограми хліба. Ось його історія:

Він називався Мехель Рожанський. За царя жив у селі Мотовилівка, де мав тартак і великий склад дощок. Один син загинув у погромі під час революції. Зятя, партійного робітника, заслано десь в 1937 році. Після розкуркулення його та жінку вивезли в Архангельськ. Коли ще дружина була жива, мав „лошадку", платив за неї великий податок, але якось виживав. Перед війною дружина померла. Рік тому здохла „лошадка".

— А тепер моя очередь, — сказав він. — Якби мене поховали на рідному кладовищі, де спочивають дід і прадід, тоді легше було б помирати.

Священик з Ромен і Мехель з Мотовилівки мали одне бажання: спочити вічним сном на Україні.

„Справу розслідують"

Я знову в Москві. Працюю „ґатровим" — робітником на тартаку, що ріже дошки. Живу надією, що скоро поїду на фронт, ближче до рідних Карпат.

Одного вечора в барак, де я мешкав, зайшов інженер Іванов кликати на розвантаження вагонів. Якраз у цей час я читав книжку Л. Фойхтванґера „Юдейська війна". Глянувши на книжку, Іванов запитав:

— Что же, евреи тоже умеют воевать?

Я відповів:

— Товаришу інженере, декілька днів тому в „Правді" була вміщена інформація про десять тисяч героїв Совєтського Союзу. З них п'ять тисяч росіян, дві тисячі шістсот українців, 176 євреїв та інші. Отже і євреї вміють воювати.

— Та це по блату євреї стали героями! — сказав Іванов. („По блату" — в совєтському жарґоні значить: нечесним способом).

— На таке хуліґанство від вас, совєтського інженера, я не сподівався, — відповів я йому.

Іванов почервонів і крикнув:

— Ти, Абраша, скоро поедеш на восток, а не на запад!

Я не сумнівався, що Іванов знав щось про мою майбутню долю. Свій антисемітизм він прикривав російським патріотизмом, був у добрих відносинах з начальником спецвідділу і напевно не одного „ворога народу" допоміг вислати в „командировку". Іванов також ненавидів білоруса Маркова з містечка Слуцька, бо хотів зайняти його місце.

Ось через кого висилали мене в „командировку" до Архангельська, — подумав я. Невже моя доля припечатана? Але все ж таки надії не тратив. Не могло бути, щоб прохання Рильського і резолюція генерала Зотова залишились без наслідків. Але чому ж тоді мене не відпускають?

Підполковник Дельвіґ дав мені знати, що вища влада відкликала мій виїзд на фронт. Іронічно він пояснив, що мою справу розслідують: чому я добровільно зголосився на фронт.

Якщо розслідують, то значить моя справа — в руках спецвідділу.

Вістка з рідного краю

За кілька місяців перед тим, як я довідався з газет, що Надвірна зайнята совєтською армією, я написав в Делятин листа до свого приятеля Олекси Колодія з проханням повідомити про долю моїх рідних. Він повідомив про нещастя, яке трапилось з моїми кревними, і рівночасно потішив, що, завдяки його старанням, хата і навіть деякі речі мого тестя залишились цілими. Цього листа я одержав у конторі фабрики. Певно, лежав він там тижнів зо два, поки я був в „командировці". Думаю, що Таценко знав зміст листа.

ВИЗНАЧНА НАУКОВА ПОДІЯ

Вільні науковці обговорюють совєтознавчі проблеми

(2)

Другого дня конференції, 5-го березня, присутні уважно прослухали доповідь проф. Лева Ребета: „Сучасні совєтські теорії походження українців, росіян і білорусів". Згадавши, що совєтська теорія постання народности перебуває на службі російської комуністичної імперіяльної політики, яка намагається внутрішньо приєднати українців і білорусів для сучасної большевицької Росії і дати тим народам почуття, що вони, як однакові з росіянами спадкоємці Київської Руси, є співгосподарями СССР, доповідач відзначив, що за схемою, яку за вказівками партії опрацював правдоподібно проф. В. Мавродін, у VIII-IX ст. в Київській державі постала одна древнєслов'янська народність і щойно в XIV ст. в добу Київської держави постали російська, українська і білоруська народності. Ця схема, можна думати, стала обов'язковою й на неї спираються різні наукові праці, але деякі з них, пера зокрема неросійських учених, заперечують її.

На думку прелеґента початок постання української народности треба віднести до часу появи перших вісток про існування народу „росів" на Придніпров'ї, тобто до VI ст., початок білоруської народности до часів Володимира Великого (XI ст.), коли від Києва відокремилось Полоцьке князівство. Ролю староруського народу можна прирівняти до ролі старовинних римлян, які встигли до упадку своєї імперії романізувати підлеглі їм народи, але не встигли їх цілковито асимілювати, або до ролі греків, що навіть після свого політичного занепаду мали великий вплив на сусідні народи. Натомість російський народ лише з бігом часу дійшов до успіхів у галузі культури і політики, яку провадив на шкоду своїм сусідам.

Черговунну доповідь: „Етапи розвитку російського совєтського імперіялізму та Україна в роках 1941-54" виголошує викладачка високих шкіл п. Олександра Сулима. Це — єдина жінка серед прелеґентів і своє завдання вона успішно виконала.

Поділяючи воєнні і післявоєнні роки на п'ять періодів розвитку російського імперіялізму, доповідачка висвітлила, як кожний з них відбивається на веденій Москвою національній політиці в Україні.

Перший період (від липня 1941 року до серпня 1946 року) позначається лібералізмом у національній політиці і грою на національних патріотизмах інших націй СССР в боротьбі проти німців, що врешті призводить до відродження українського націоналізму.

Другий (від серпня 1946 року до січня 1949 року) — закріплення російського великодержавництва і боротьба проти західніх впливів через вивищення російської нації і культури над усім світом.

Третій (приблизно 1949-50 рр.) — боротьба проти космополітизму, на Україні усувається велика група чільних можновладців, що перед тим запекло викорінювали український націоналізм.

Четвертий (1951-53 рр.) — висування гасел формування соціялістичних націй, як покришки русифікаційного процесу й п'ятий, нинішній, від кінця 1953 року, коли верховоди Кремля в боротьбі за владу шукають підтримки національних сил, даючи поступки й Україні, що свідчать про силу українського націоналістичного спротиву.

На закінчення ранішнього засідання проф. Ю. Бойко відчитав одержаний з Америки реферат доцента Петра Голубенка: „Повоєнна еволюція совєтської ідеології, як скріплення російського імперіялістичного комплексу".

Як видко з реферату, ця еволюція в напрямі дальшого поширення й поглиблення російського великодержавного комплексу виключає демократизацію совєтського ладу й свободи народів СССР. Загострення боротьби на ідеологічному фронті свідчить про значні зрушення в свідомості громадян. Єдиною визвольною політикою щодо народів СССР може бути лише розчленування Росії і цим самим знищення російського імперіялізму. Це буде теж єдиною умовою визволення самого російського народу і його морального очищення від злочинців російського імперіялізму.

Пополудні були заслухані три доповіді в німецькій мові. Д-р Юрґен фон Ген говорив на тему: „Австрійське питання в стратегії і практиці большевизму", відзначаючи, що при відновленні Австрії в час війни СССР, завдяки ходу воєнних дій дістав там ключеві становища й хотів перетворити її на свого сателіта й узалежнити від себе її господарство. Але це не вдалося. Не бажаючи здавати далі своїх позицій, СССР і далі зволікає з заключенням договору, хоч усі перешкоди до нього фактично вже не існують.

На тему „Совєтська національна політика в Казахстані" доповідав д-р Г. Фіндайзен. Він схарактеризував казахський нарід та його культуру, що має 2500 років, захоплення Казахстану росіянами, відбирання казахських земель, розвиток індустрії, до проводу якої не допускають казахів і врешті кампанія „освоєння цілинних земель" все це методи до фізичного винищення казахів-магометан, яких, як показав досвід, не можна большевизувати.

Проф. Р. Вірер говорив на тему „Крах русофільства в Чехії". Давши широкий образ слов'янсько - русофільських симпатій і теорії про всеслов'янську демократію доби романтизму він спинився на гітлерівській окупації, що до краю розпалила русофільські симпатії, але сваволя большевиків значною мірою охолодила їх, чому сприяли торговельно - політичні й економічні стосунки з СССР і однобічна політична культура російських комуністів.

У дискусії по доповідях виступив лише один промовець, представник дружнього калмицького народу ред. Шамба Балінов, який, змалювавши сваволю Москви над магометанськими народами, відзначив, що большевизм за 37 років зробив для величі Росії більше, ніж старий царський уряд за 300 років.

Третього дня конференції, в неділю 6-го березня по Службі Божій в обох українських церквах, були відправлені Молебні в намірені Асоціяції.

Пополудні відбулось, при підвищеному зацікавленні авдиторії, останнє засідання. Проф. Є. Гловінський доповідав на тему: „Освоєння цілинних земель в аспекті економічної і національної політики Кремля".

Він зазначив, що поруч з чисто економічною метою, це освоєння має за собою й створення за Уралом могутньої сільськогосподарської бази на випадок війни, також переселення слов'ян в азійські краї створює тим перепону для захоплення цих теренів Китаєм, і одночасно усуває з західніх українських земель небезпечний елемент. Наприкінці прелеґент спинився на шкоді, яку завдають ці заходи Україні й зазначив, що здійснення цього пляну не дасть большевикам очікуваних результатів.

Одержаний від проф. Б. Крупницького реферат у німецькій мові: „Совєтська історія національно - державних відносин України і Москви на службі політики Кремля" прочитав проф. В. Орелецький. Реферат являв собою критичний розгляд тритомової праці „Возз'єднання України з Росією. Документи й матеріяли", Москва 1954 р.

Далі проф. Орелецький виголосив у німецькій мові доповідь: „Повоєнна національна політика Москви в насвітленні Інституту по вивченню історії й Культури СССР". Відзначивши, що на першій конференції цього інституту в Мюнхені було проголошено, що всі питання будуть висвітлюватися об'єктивно й подаватиметься правда, доповідач спиняється на ряді фактів, особливо на книзі Д. Карова „Партизанський рух", виданій на 118 сторінках в 1954 році Інститутом. Оповідання цієї книги, як галичани в німецьких відділах розстрілювали східньо - українське населення, найкраще виказує, як виглядає та об'єктивна правда! Це стверджує теж, що Інститут не розробляє проблематики, в ньому нічого не змінилось, москалі по-старому панують, а українці не мають вільного слова. Їм згори диктують теми, змушують вихваляти російський імперіялізм. В Інституті панує не свобода, а наукова схолястика.

У дискусії, що розгорнулася по доповідях кінцевого дня, взяли участь Ігор Журливий, п. Багатчук і інж. Пьобінґ, які висловили свої думки й завваги з приводу порушених у викладах питань.

Конференція закінчилась оптимістичною промовою проф. Ю. Бойка в українській мові, перекладав на німецьку проф. Орелецький. В промові відзначено величезну працю, пророблену за ці три дні, й зокрема зазначено, що опір большевизмові був висвітлений в доповідях генерала-хорунжого М. Капустянського й викладачки високих шкіл пані О. Сулими. Закликом заохочувано було приявних на залі представників української і чужинецької преси висвітлити цю правду і тим сприяти згромадженню навколо Незалежної Асоціяції духових і матеріяльних цінностей.

Загальне враження від конференції цілком позитивне. Вона довела велику працю наших науковців в ділянці совєтознавчих студій і показала, що її дальше продовження й поглиблення є необхідним і диктується конкретними і невідкладними завданнями дня.

Г. Л.

(Кінець)

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Сиракюз, Н. Й.

Вшанували пам'ять генерала Тараса Чупринки.

Неділя, дня 6-го березня ц. р., пройшла в Сиракюзах під знаком врочистих святкувань 5-тої річниці геройської смерти сл. п. ген. Тараса Чупринки.

Вполудне о год. 12-тій були відправлені врочисті панахиди в греко-католицькій церкві св. Івана Хрестителя і в православній церкві св. Луки.

В греко-католицькій церкві стануло до панахиди два священики, о. парох Василь Середович і о. сов. Петро Смик. Пластунки, пластуни і сумівці, усі в своїх одностроях, стояли в зорганізованих лавах. Пластунки і пластуни держали запалені свічки. Співав церковний хор під диригентурою пана Заяця. Ціла церква по береги була переповнена вірними.

В православній церкві відправляв панахиду о. Зиновій Ковальчук і співав церковний хор під диригентурою пана Єржківського. На символічному хресті - могилі висіли два вінки. Вгорі від Православної Громади, вдолі від організацій ООЧСУ і СУМА. Коротке, але змістовне слово про сл. п. генерала Чупринку сказав о. Ковальчук, а відтак відбулася традиційна тризна.

Зараз після полудня відбулася українська радіова авдиція, яка в цілості, так в українській як і в англомовній частині була присвячена пам'яті генерала Чупринки. Відповідно до текстів підібрана музика творили одну гармонійну цілість.

Пополудні о год. 6-тій в залі Українського Народного Дому, заходами 27 Відділу ООЧСУ і Осередку СУМА ім. „Базар" в Сиракюзах, відбулася врочиста Академія.

Відкриття Академії передано в руки молодечої організації Пласт, членом якої був сл. п. Роман Шухевич в юначих своїх літах. Це відкриття відбулося дуже святочно і наскрізь оригінально.

По середині сцени, на чорному тлі висів прибраний квітом вишні портрет сл. п. Романа Шухевича — ген. Тараса Чупринки. Над портретом виднів золотий тризуб, а під портретом схрещені кріси і на них вояцький шолом. Перед портретом в металевій урні горів вогонь. Під звуки пісні „Коли ви вмірали", яку за сценою грала на фортепіяні пані В. Смик, ввійшли з двох сторін сцени два ряди пластунок-новачок і, віддавши перед портретом почесть Генералові, зложили дві китиці квітів. Тоді ввійшли юначки і, уставившися по обох боках портрету Генерала, прорецитували слова Пластового Обіту. Одна з тих юначок, Таня Смик, пояснила усім присутнім, що це були слова пластової присяги — присяги, яку зложив на вірність Богові і Україні сл. п. Роман Шухевич, коли він був ще малим хлопчиною. Ця перша в Його житті присяга просвічувала Йому ціле Його життя, і, сповняючи її, Він згинув на стійці саме 5 років тому.

Після цього відкриття виступив пластун - новак Ігор Гапій і продеклямував з великим зрозумінням і відчуттям вірш, присвячений генералові Чупринці.

Дуже змістовний і незвичайно добре виголошений реферат прочитав проф. Саган з Бофало. Він накреслив постать Романа Шухевича на тлі української діяльности Його доби. Три етапи Його діяльности він уміло пов'язав з Його псевдонімами Тура — члена ОУН, Лозовського — члена уряду УГВР і Чупринки — командата УПА.

Після реферату, пластунка-новачка Ліда Вунецька продеклямувала вірш Меланії Кравців — „Україно моя". Хоч у неї ніжний голосок, але пізнати було, що вона розуміє те, що деклямує і сама це переживає.

Останньою точкою в першій частині програми була деклямація пані Володимири Смик. Деклямувала вона вірш Ярослава Курдидика: „Доба велика і сувора". Пані Смик знана є зі свого декляматорського хисту, та цей вірш віддеклямувала справді по-мистецьки.

Другу частину програми розпочав проф. В. Третяк — скрипковим сольом, граючи Левицького — „Ноктюрн" і Безкоровайного — „Козаченьку, куди йдеш". Це вже не перший раз на сиракюзькій сцені проф. Третяк показав свої здібности скрипаля.

Відтак виступив чоловічий хор зі Сиракюз під диригентурою пана Мирона Яворського. Хор відспівав 3 пісні: „Соловейку, любий брате", „Через поле" і „Та забіліли сніги".

На закінчення програми виступив Самокіш з Трентону — баритон і відспівав Степового — „Степе", Китастого — „Деж ти Дніпре" і Китастого — „Нагадай бандуро". Своїм доборам пісень і своїм голосом пан Самокіш залишив дуже приємне враження у слухачів.

Солістам акомпаніював на фортепіяні мґр. Зенон Савицький з Ютики.

Відспіванням українського національного гимну закінчено ці врочисті святкування геройської смерти Великого Генерала.

П. Т.

МекНіс Ракс, Па.

Організаційне віче з участю дир. Ю. І. Ревая.

Українська громада у цьому пенсилвенійському містечку влаштувала 6-го березня віче в громадських справах, на яке з Ню Йорку прибув організаційний директор УКК, кол. міністер Карпатської України, п. Юліян І. Ревай. Окружний голова філії УКК на Західню Пенсилвенію, інж. М. Комічак, представив п. Ревая, який у своїй доповіді підкреслив найбільшу заслугу Українського Конґресового Комітету: сконсолідування американсько-української громади в тій найвищій і центральній українській політичній установі в ЗДА. Те саме повинні зробити українські еміґранти в Европі. На жаль, там не вдалося досі перевести консолідації всіх творчих українських громадських сил і ми тут в Америці мусимо все ще слухати нарікання одних на других та взаємну боротьбу. Тим часом тільки в об'єднаному національно - політичному фронті українці у вільному світі можуть знайти відповідну силу й через той фронт зискати собі пошану в усіх не-українців. Всі політичні партії й табори повинні з'єднитись в одному фронті боротьби за самостійну українську державу, так само, як усі розділені колись кордонами землі України належать до однієї Батьківщини. Пан Ю. Ревай пригадав, що він сам походить з найбільш світом призабутої Карпатської України, яка в історичній хвилині вхопила теж за зброю і героїзмом своїх Січовиків здивувала весь світ. Західній світ починає рахуватися з визвольницьким рухом України, який має вже за собою світлі сторінки зорганізованої збройної боротьби на різних фронтах, проти різних ворогів української волі. Єдність, наполеглива праця над освідомлюванням Заходу про українську правду й жертвенність — це три чинники, що повинні виборoти нам ту перемогу, якої ми не змогли вибороти на бойовищах, — поруч, очевидно, із дальшим героїзмом, з яким український нарід протиставиться насильницькому окупантові. Доповідач закликав приявних не тільки самим складати податок до Народного Фонду, але й зорганізувати збірку народного податку в своїй окрузі. Треба, щоб збірщики мали відповідні довідки від Головної Управи УКК й переводили збірку по хатах. Там, де є хоч би найменший гурт українців — повинна творитись громадська організація й поставати філія УКК. — Після доповіді п. Ю. Ревая відбулась дискусія і люди ставили запити, на які задовільно й вичерпно відповідав гість. Віче мало великий успіх і всі приявні прийшли до переконання, що таких масових сходин потрібно частіше, щоби громада бачила себе і знаходила в обмірковуванні таких важливих справ спільну мову. Всі приявні були вдячні централі УКК за виделеґування п. Ю. Ревая на наше віче.

М. Ґурняк.

Вунсакет, Р. Ай.

Вибір нової Управи Філії УКК.

З доручення Головної Управи Українського Конґресового Комітету рішено скликати Збори Філії УКК на 30 січня ц. р. Вислано запрошення до обох церковних парафій, греко-католицької і православної, до Т-ва Січ, церковного мішаного Хору, організації українських ветеранів, Союзу Українок, молодшого і старшого Сестрицтва й інших організацій, існуючих у нас. Майже всі вислали своїх делеґатів, які покликали новий уряд в такому складі: М. Чагарин — голова, Іван Кокольський — заступник голови, Р. Вецал — касир, К. Дерев'янченко — секр. Саме в той день зборів припадали роковини вінчання заслуженого громадського діяча М. Чагарина і приявні вітали його і його дружину Ксеню з його вибором та їх родинним щастям.

М. К.

З пожовклих листків

ЩО ПИСАЛА „СВОБОДА" 50 РОКІВ ТОМУ

(За час від 1 до 29 грудня 1904 р.).

„РУСИНИ В АМЕРИЦІ"

Така стаття з 4 образками надрукована в англійськім тижневику „Чарітіс" у Ню Йорку. Крім цеї статті надруковані там ще такі: Вплив слов'янської іміґрації на промисл. Слов'яни при м'якім вуділлю. Словаки в Америці. Полудневі слов'яни. Чехи в Шикаґо. Чехи на фармах у Висканзін. Як мешкають слов'яни в околиці Джерзі Сити. Духобори. Мадяри в Ню Йорку. Поляки в Болтимор. Литовці в Америці. Число коштує тільки 10 центів.

РАХУНОК КУПНА ДОМУ В ЙОНКЕРС, Н. Й.

Дім, який куплено (згодив о. Тимкевич з о. Підгорецьким) для „Руської Бурси" коштує $5,500. У порозумінні з комітетом на купно дому дали гроші такі установи: а) Народний Фонд $950.00, б) Еміґраційний Дім $856.97, — разом $1,846.97. Щоб уможливити купно, треба було ще доплатити власникові $1,500.00. Так і зроблено дня 1 жовтня 1904 р., коли дім перейшов на власність „Руської Бурси". Очевидно, що на домі тяжить довг висотою $4,000, що їх позичено в Йонкерс Білдінг енд Лон Ассосіейшен. Статути цього товариства приписують, що позичаючий мусить закупити шери (уділи) в пропорції до високости уділеної позички. Подаючи цей рахунок до відома наших земляків, маємо повну надію, що вони піддержать цю інституцію на славу нашого народного імени в Америці. — Константин Кирчів, о. Іван Константкевич, о. Стефан Макар, Гаврило Дзядик, о. Павло Тимкевич — тростиси товариства „Руська Бурса".

КАТЕРИНА БРЕШКОВСКАЯ В ФИЛАДЕЛФІЇ

Катерина Брешковська, росіянка, що перебула 22 роки у в'язниці в Сибірі, виголосила промову в Новій Пенсилвенійській Залі при 6-тій вул. в Филаделфії 27 листопада 1904 р. Промовляла від 2 до 6 години про долю бідного російського народу. По скінченні заспівали дві українські пісні мішаною російсько - українською мовою і опровадили її два рази довкруги залі з окликами і оплесками симпатії для „бабушки", як її всі називають. Народу було тільки, що аж двері виважили. Мене здивувало, що тут було стільки москалів, але, коли я прислухався, то пізнав, що було тут багато „російських православних" з-під Горлиць або з Угорської Руси. — К. Татків (підпис).

„ЗАКЛАДАЙТЕ ШКОЛИ!"

В редакційній статті в „Свободі" з 15 грудня 1904 р., поміщена стаття під згаданим заголовком, у якій м. ін. сказано: „Недавно тому ми писали, щоби русини закладали всюди по місцевостях школи і вчилися читати, писати, рахувати. У таких школах мали б учитися не тільки діти, але й старші. Ми просили також наших читачів, щоби нас повідомили, де нові школи відкрито і описали, як вони розвиваються, а це буде заохотою для інших..." — У наступному числі „Свободи" поміщено вістку, що „о. Емиль Кубек, угро-руський священик в Маганой Сити, Па., заложив школу для дорослих і читальню. Щасть Боже доброму ділу! Бажати б лише, щоб за приміром о. Кубека пішли й інші угроруські священики".

ОПОВІСТКИ И ОГОЛОШЕННЯ

Вже готова книжка „Які то є люди на землі", як восьма книжечка з Фонду імені А. Бончевського, відомого як видавництво „Слово". У цій книжці поміщено 20 образків. — Дня 7 січня 1905 р. відбудеться в Йонкерс представлення „Вифлеємська Ніч". — П. Д. Пирч в Стюартбори, Ман., Канада, заснував українську читальню. — Друкується книжка „Духовні пісні" в російській і українській мовах, накладом І. Колесникова в Скрентоні. — З нагоди мого виїзду з Скрентону, Па., прощаю всіх моїх пацієнтів, прихильників і знайомих. — Д-р М. Ардан. — Програма української вечірки в Руській Галі в Питсбурґу, 7 січня 1905 р. охоплює 12 пунктів. Народні пісні виконає квартет під керівництвом Т. Каськова. — За вістями, поданими в щоденнику „Діло" у Львові, митрополит Андрій Щептицький вибирається до Америки в 1905 р. на візитацію гр. катол. парафій.

З Відчитової Залі

Євген Стахів про еволюцію в ОУН

З рамени нюйоркського відділу Об'єднання Прихильників Визвольної Боротьби України виголосив 19 лютого п. Є. Стахів доповідь на тему: „Ґенеза еволюції ОУН".

Українське суспільство на еміґрації, спостерігаючи політичне життя українських еміґраційних націоналістичних середовищ, не має правдивого образу політичної структури та програми ОУН на рідних землях, яка бореться проти большевизму, новою формою московського імперіялізму.

Наше суспільство на еміґрації робить кривду українському визвольному рухові в Україні, якщо розцінює його з точки зору еміґрантських спорів і чварів.

Хоча ОУН постала в голосних 30-х роках і діяла в Західній Україні як елітарна організація з вождівським принципом та мала багато помилок і недотягнєнь, хоча на початку 40-х років прийшло на терені Кракова до жалюгідного розколу, то все таки не можна оцінювати сьогоднішньої Краєвої ОУН, якою керував від 1943-50 сл. п. Роман Шухевич, а від 1950 Ю. Леміш, з точки зору діяльности 30-х років, ані з погляду еміґраційної дійсности.

Від Третього Надзвичайного Збору ОУН, що відбувся в серпні 1943 р. на рідних землях, діє зовсім відмінна організація, з демократичним устроєм, з широкою соціяльною програмою, що було кількакратно підтверджене при різних нагодах керманичем руху на українських землях Романом Шухевичем і його співробітниками. Про перехід зі старих монопартійних позицій до широкої демократичної програми, встановленої надзвичайним збором, перерішила зустріч Організації зі східньо-українським елементом в 1941 р., старався доказати п. Е. Стахів, сам учасник тих подій і організатор визвольного руху на Східніх Землях. ОУН, поширивши терен своєї дії на всі терени України, зустрілася з новими тяжкими умовинами, зумовленими незнанням підсовєтської дійсности та вщіпленим доктринерським підходом до нових умовин.

Тому ОУН, якщо хотіла бути фактором на тому історичному етапі боротьби, мусіла перевірити свої програмові й ідеологічні заложення, сперті на волюнтаристичному, елітарно-монопартійному світогляді, а стати широкою народно-революційною організацією, спертою на демократичних правових засадах, зі широкою соціяльною програмою, відкидаючи шовінізм у відношенні до національних меншин мешканців України і нетерпимість до інакше думаючих українців.

В розгарі боротьби з наїзником, боротьби, що вимагала напруги всіх сил, повільно і непомітно, але послідовно змінялася ціла світоглядова підбудова організації. Зникає поняття вождя, на його місце приходить голова проводу в понятті нормального голови партії. Зникає ексклюзивний, догматичний напів релігійний орден, „покликаний керувати народом", а залишається революційно - політична організація, що у своїх поступуваних що раз то більше починає керуватися здоровим політичним розумом, політичною доцільністю. Ніхто вже не говорить про своє „вище покликання керувати народом", але про мандат народу для цього. Перестає бути актуальне т. зв. творче насилля та проблема українського імперіялізму, навіть в теорії. Зовсім провалюється поняття побудови держави за авторитативними націократичними взорами. Стало очевидним і зрозумілим, що українська держава мусить бути побудована на здорових правових і демократичних засадах.

Всі проблеми світоглядового характеру, що продовж десяти років, почавши від 1930 — 41 рр., творили осередок, довкруги якого крутилися думки молодого покоління, спершу сходять на другий плян, перестають бути актуальними, а згодом їх відкидається як неправдиві і шкідливі.

В дискусії над доповіддю брали участь: пп. Кальмук, Яремчук, Хамуляк, Л. Майстренко, Знаєндо, Гудовський і Прокоп. Всі дискутанти, за виімком Кальмука, розцінювали доповідь, як здорову аналізу пройдешнього етапу, а п. Гудовський навіть зауважив, що така аналіза доповідача пройдешнього етапу ОУН уможливить іншим середовищам знайти співпрацю на демократичній базі.

-екс.

Заморожування м'яса

Продаж м'яса в Америці є найбільшим у світі і щодо якости, і щодо кількости. М'ясна індустрія не є в силі продати все свіже м'ясо і витворила цілу низку метод зберігання — консервування того ж м'яса. Одною з таких метод - засобів зберігання м'яса є саме заморожування.

Давно вже залишено стару методу, т. зв. повільну, а примінено нову — скору. Туші м'ясні мусять бути найперше докладно вихолоджені, а відтак піддані процесові дозрівання в спеціяльних холодільнях. Час дозрівання є різний, залежно від роду м'яса, так, для м'яса волового треба 5 днів, а для м'яса вепрового 2 дні. Щойно по процесі дозрівання м'ясо заморожується в спеціяльних морозільнях при дуже низькій температурі і надзвичайно скорому обігу холодного повітря. Час перебування м'яса в морозільнику є для волових чверток 24 години, а для вепрових 16 годин. По замороженні, м'ясо переховується в магазинах - морозільнях, де є теж сталий реґульований обіг холодного повітря. При тому дуже важним є розміщення м'яса — чверток, як теж прикривання м'яса в цілі зменшення страт ваги.

Скора метода заморожування має виразні економічні аспекти, пов'язані із стратою на вазі. Ті страти на вазі сягають від 1—6%.

Крім заморожування є ще дуже важливий процес відморожування м'яса, що відбувається в спеціяльних коморах при відповідній температурі і досить скорому обігу холодного повітря.

Ті методи заморожування і відморожування м'яса позваляють задержати м'ясо повновартісним сирівцем навіть довше як один рік.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

КУРТІС БЕЙ, МД. — Квартальні збори Б-ва св. Петра і Павла Відд. 81 відбудуться в неділю, 27-го березня, о год. 2-ій попол., в церковній залі де звичайно. Проситься всіх членів місцевих і позамісцевих обов'язково явитись на цих зборах, без різниці чи має заплачено чи ні. Є важна справа до вирішення і мусить бути кількість членів, щоб справа була полагоджена, вразі неприсутности членів ухвалиться кару на тих членів як приписує Статут УНСоюзу. — Уряд.

МАЯМІ, ФЛА. — 368 Відділ ім. М. Лисенка повідомляє своїх членів, що загальні річні збори відбудуться в неділю, 27-го березня 1955 р., о год. 4-ій попол., в домі п. Подубинського під ч. 3321 N. W. 16 St. — В. Подубинський, гол.; М. Демчина, скарбник, Б. Остап'юк, секр.

Посмертні Згадки

ДЖОСЕФИНА ТАРАСЮК, членка Відд. 364 УНСоюзу в Клівленд, О., померла 28-го лютого 1955 р. До Союзу вступила 1928 р. Покійна походила з села Черниліів, пов. Тернопіль. Полишила в смутку мужа Стефана і двох синів. Похорон відбувся 4-го березня з St. Theodosius Orthodox Cathedral. Похована на St. Theodosius Cemetery. — В. Й П.!

В. Владика, секр.

ДМИТРО ДОМИТРИШИН, член 327 Відд. УНСоюзу „Укр. Запорізька Січ" в Гемпстеді, Н. Й., помер 2-го лютого 1955 р. Покійний ур. 15. III. 1882 р., в селі Білівка, Борщівського повіту, Україна. До Америки приїхав 45 літ тому й зараз після приїзду вступив в члени УНСоюзу та ввесь час був його прикладним членом. Похорон відбувся 4. лютого на цвинтар у Вестберах біля Гемпстеду. — В. Й. П.!

М. Курчак, секр.

Зі Спорту

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па.

ВЕЛИКИЙ УСПІХ „ТРИЗУБА"

ТРИЗУБ — ЛИТТЛ КЛАБ 2:1 (0:1)

Филаделфія, 13 березня — Минулої неділі відбулись тут сенсаційні змагання в футболі за першість филаделфійської Ліґи, між вище згаданими дружинами, де Тризуб відніс зовсім заслужену перемогу над найсильнішою дружиною I. Дивізії. Перемога є тим важна, що вона дає дорогу на здобуття в другій рунді першого місця і фіналову гру за першість з Литтл Клабом, першуном першої рунди. Вже від ранку метушились спортовці та обговорювали цю важну зустріч. Що ці змагання були великої ваги, доказом цього була маса української публіки, яка прийшла оглядати ці незвичайно завзяті змагання. Про ці змагання заговорила вся американська преса, підкреслюючи, що перший раз чемпіон, яким являється Литтл Клаб, мусів улягти твердим українцям. Гості приїхали з певною перемогою. Вони технічно високо заавансовані, без слабих місць, але це є найбільш брутальна дружина цієї Ліґи. Вона, як не може виграти фер грою, то шукає іншого середника, якому на ім'я брутальність. Через їх брутальну гру мусів покинути грище д-р Павлічка, якому підбито око і нарушено щоку. Суддя п. Розмер показався об'єктивним, одначе був таки за мало рішучим.

Першу півгру гості грають з вітром, який часами нашим дуже дасться в знаки. З початку гра йде нервово, але по короткому часі змагуни отрясаються з нервовости. Атаки обидвох нападів дають воротарям, а головно нашому Аннюкові (найкращий на грищі), поле до попису. Більше з гри має противник і йому вдасться в 36 хв. з наріжняка післати м'яч до сітки. Тризуб старається за всяку ціну вирівняти. Напад в складі: Світенко, Чижович, Фрайманіс, Яриименко, д-р Павлічка чи Чернявський, гарно комбінує, але сильна оборона гостей стоїть йому на перешкоді.

Друга півгра розпочинається сильним наступом нашого нападу. В цьому часі бачимо гарні загравання переважно крилами, де Світенкові стріли минають ворота на міліметри. Фрайманіс, високоякісний змагун, прекрасно розділює м'ячі, але таки йому самому вдасться стрілити перші ворота. Стан 1:1. Підбадьорені цим, наші починають грати краще і ми маємо можність бачити комбінаційну гру. Противник час-від-часу має небезпечні випади, які наша оборона і воротар з успіхом ліквідують. При легкій перевазі, наші здобувають ще одні ворота (знову Фрайманіс). Розрадувана публіка піддержує наших змагунів, домагаючись ще одних воріт, але свисток судді закінчує ці завзяті змагання.

Наші змагуни грали з великою посвятою і за це їм без виімку належиться велике-велике признання. Тризуб горою!

По недільних змаганнях стан табелі наступний:

	гор	точок	в. в.
1. Тризуб	6	12:0	13:2
2. Ерцґебірґе	7	9:5	13:10
3. Влу Белз	4	7:1	7:3
4. Рідінґ	5	7:3	9:7
5. Ганґерісн	6	4:8	9:13
6. Делпарк	6	4:8	8:14
7. Пассон	4	3:5	11:11
8. Аллентави	5	3:7	6:9
9. Лайтгавз	5	2:8	7:11
10. Литтл Кл.	2	1:3	2:3

П. К.

СТОЛОВА СИТКІВКА

УС НЮ ЙОРК — СТ УКРАЇНА (Монтреал) 20:6

Монтреал. — На запрошення СТ Україна, нюйорчани знову відвідали Канаду, тим разом Монтреал. Після офіційних промов, розпочались змагання у столовій ситківці, які дали вислід 20:6. Повний результат 43:18 точок і 1,196: 1,031 м'ячів в користь Ню Йорку.

Точки для УС Ню Йорк здобули: Х. Шлемкевич 2, Т. Рубель 2, С. Сахно 3, Р. Свистун 3, С. Турянський 0, В. Прудиус 0, В. Маркусь 0, І. Гунчак 3, С. Харевич 1, З. Шпон 3, деблі 4.

Для СТ Україна точки здобули: Є. Сень 0, Н. Сулига 0, Л. Кліменко 0, Л. Феник 0, Б. Ковалюк 2, Б. Івасівка 0, Т. Безпалюк 1, С. Шило 1, Є. Палінський 0 і б. чемпіон українців Баварії — Ярослав Шкляр 1.

Найкращими змагунами СТ Україна — Монтреал рахуються: Є. Сень, Яр. Шкляр та знаний футболіст С. Шило. Інші змагуни дуже амбітні та працьовиті.

УС НЮ ЙОРК — СТ УКРАЇНА (Монтреал) 5:0

Монтреал. — Відплатні змагання жіночих команд дали знову перемогу команді гостей, яка перемогла господарів 5:0 (10:1 точок). Команди заступали: Х. Шлемкевич і Т. Рубель — Ню Йорк, та Л. Феник, Є. Сень і Н. Сулига — Монтреал.

УС НЮ ЙОРК — УСК ТРИЗУБ (Филаделфія) 14:5

Филаделфія. — Змагання починаються сенсаційно — Тризуб веде 4:1! М. Ґалецький, найкращий змагун вечора перемагає високо чемпіона сінґлів з 1953 року Івана Гунчака. Одиноким змагуном, що добув усі 3 точки — був Тарас Гунчак, знаний менаджер відбиванкової команди УСК-у Ню Йорк. Сенсацією вечора був 13-літній змагун Соколів — В. Ґной, який „викрав" дві точки від добрих змагунів Тризуба. За його спокійну та „стару гру" зібрані в домівці глядачі багато разів нагороджували його оплесками. Світлий момент записав також З. Шпон, який розбив велич ліворукого чемпіона Пенсилвенії (М. Ґалецький мав кількакратно першенство стейту) чистим 2:0. Тризуб має добру молоду команду, яка ґарантує багато несподіванок в першенствах СУАСТ-у. Крім „сильного поліцая" у господарів вибились Сеник, Савчук і Марчук. Симпатичний капітан команди Андріюк і Сірий грають добре, але не уміють витягнути перемоги в партії. У гостей — І. Гунчак показав гостру офензиву, його брат Тарас вирахування в позиційній грі, С. Сахно працьовитість, С. Харевич змучення, а З. Шпон хитрість. „Мізинчик" Ґной — часто пробував непотрібну контру.

Кінцевий вислід: 14:5 вигр і 30:18 точок.

Перед змаганнями голова Тризубу і представник СУАСТ-у п. Роман Савчак витав УС Ню Йорк з нагоди 5-літніх святкувань ювілею УСК Тризуб і, дякуючи за товариські відвідини вручив зв'язковому „Соколів" жовто-чорний прапорець. В імені „Соколів" автор рецензії потвердив правильність розвою Т-ва-ювілята і склав щирі ґратуляції активному Проводові і симпатичним змагунам та вручив червоно-чорний прапорець УС Ню Йорк. Зустріч мала гарний дружньо - приятельський характер і закінчилась коротко після півночі.

Богдан Прудиус

ТАРЗАН, ч. 3432. Слідство и очинається.

"I WAS SEARCHING FOR HELP WHEN YOU SAVED ME FROM THE LEOPARD, B'WANA," CONCLUDED VAKUBI.

TARZAN WAS SHOCKED. SUCH A VICIOUS ATTACK BY HIS PEOPLE, THE GREAT APES, WAS INCREDIBLE!

TARZAN TOOK LEAVE OF VAKUBI TO INVESTIGATE THIS UNBELIEVABLE TALE. SOON HE VANISHED IN THE SHADOWS OF THE APPROACHING NIGHT.

THE WRATH OF THE APE-MAN WAS GREAT. WHAT STRANGE INCIDENT HAD FORCED HIS PEOPLE TO KILL WANTONLY?

— Я шукав допомоги, коли ви, бване, врятували мене від леопарда, — закінчив Вакубі. Тарзан був зворушений. Це ж неймовірна річ такий дикий напад його людей, великих мавп! Тарзан залишив Вакубі, щоб прослідити цю неймовірну історію. Незабаром він сник в тінях ночі, що надходила. Лютість мавполюдини була велика. Який дивний випадок змусив його людей так безпричинно вбивати?